

ผลของการนวดหน้าท้องตามศาสตร์การแพทย์แผนไทยต่อการขับถ่ายอุจจาระในผู้ป่วยหลังผ่าตัดกระดูกสันหลังส่วนเอว (The Effect of Thai traditional medicine abdominal massage on Bowel Elimination in Postoperative Lumbar Laminectomy Patients)

ผู้วิจัย/ผู้ร่วมวิจัย : นางสาวปภาภิน ศิริผล นายศุภกิจ สุวรรณไตรย์ นางเอี่ยมพร สุวรรณไตรย์ นางสาวเปี่ยมฤทัย บุตรดาพันธ์ นางสาวพรทิตา วิชาจารย์ และอาจารย์นายแพทย์มนต์ชัย เรืองชัยนิคม (งานการพยาบาลผู้ป่วยพิเศษ ภาควิชาศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์และกายภาพบำบัด และสถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล)

ระยะเวลาดำเนินโครงการ: ตุลาคม 2554 – กุมภาพันธ์ 2558

วัตถุประสงค์ของการวิจัย : ศึกษาผลของการนวดหน้าท้องตามศาสตร์การแพทย์แผนไทยต่อการขับถ่ายอุจจาระในผู้ป่วยหลังผ่าตัดกระดูกสันหลังส่วนเอว

รูปแบบการวิจัย : การวิจัยแบบ Experimental Randomized controlled trial

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ป่วยโรค Spinal stenosis ได้รับการผ่าตัด Laminectomy อายุ 18 ปีขึ้นไปมารับการรักษาในหอผู้ป่วยศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์ งานการพยาบาลผู้ป่วยพิเศษ โรงพยาบาลศิริราช กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากโปรแกรม nQuery ได้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 44 คน เกณฑ์คัดเข้าคือ สามารถสื่อสารภาษาไทยได้และแพทย์อนุญาตให้รับประทานอ่อนหรืออาหารปกติได้หลังผ่าตัด เกณฑ์คัดออกคือมีประวัติความผิดปกติของลำไส้ โรคหลอดเลือดสมอง โรคหัวใจ โรค Hypothyroidism Parkinson มีข้อจำกัดดื่มน้ำไม่น้อยกว่า 1,500 ซีซีต่อวัน มีข้อห้ามการนวดหน้าท้องได้แก่โรค Abdominal aortic aneurysm , Intraabdominal pressure โดยแพทย์เป็นผู้ประเมินและหลังผ่าตัดมีภาวะแทรกซ้อนที่เป็นอันตรายได้แก่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยวิกฤต มีภาวะสับสนเฉียบพลัน กลุ่มควบคุมจะได้รับการดูแลตามมาตรฐาน กลุ่มทดลองจะได้รับการดูแลตามมาตรฐานร่วมกับการนวดหน้าท้องตามศาสตร์การแพทย์แผนไทยหลังรับประทานอาหารเมื่อเย็นแล้ว 1 ชั่วโมงเป็นเวลา 20 นาทีในวันหลังผ่าตัดวันที่ 1 ถึงวันที่ 3 โดยแพทย์แผนไทยจากสถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์

เครื่องมือวิจัย ได้แก่การนวดหน้าท้องใช้การนวดแบบราชสำนักหรือการนวดเพื่อการรักษา (Thai traditional therapeutic massage) โดยใช้นิ้วหัวแม่มือ ปลายนิ้วมือ และมือนวดตามแนวกล้ามเนื้อประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่การนวดท่าแหวก ท่า ناب นวดโยกท้องและการนวดสัญญาณ 1-5 ท้อง ผู้ถูกนวดอยู่ในท่านอนหงาย ผู้นวดจะอยู่ในท่ายืนนวดด้วยความนุ่มนวลลงน้ำหนักปานกลางคือประมาณ 70%ของน้ำหนักที่สามารถลงได้สูงสุด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 1) แบบประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดอาการท้องผูก 2) แบบประเมินระดับอาการท้องอืด 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการดูแลการขับถ่ายอุจจาระ

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มจะได้รับการประเมินการถ่ายอุจจาระได้เองครั้งแรกภายใน 3 วันแรกหลังผ่าตัด อาการท้องอืดและความพึงพอใจต่อการดูแลการขับถ่ายอุจจาระ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้สถิติ Chi-Square test

ผลการวิจัย : พบว่าผู้ป่วยที่ขับถ่ายอุจจาระครั้งแรกภายใน 3 วันหลังผ่าตัดในกลุ่มทดลองมีจำนวนไม่แตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในวันที่ 3 หลังผ่าตัดกลุ่มทดลองมีระดับอาการท้องอืดน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนความพึงพอใจต่อการดูแลการขับถ่ายอุจจาระสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สรุป และข้อเสนอแนะ: การนวดหน้าท้องตามศาสตร์การแพทย์แผนไทยมีแนวโน้มช่วยการขับถ่ายอุจจาระในผู้ป่วยหลังผ่าตัดกระดูกสันหลังส่วนเอว ช่วยลดอาการท้องอืดจึงลดโอกาสการใช้ยาแก้ท้องอืดและเพิ่มความพึงพอใจในการดูแลการขับถ่ายอุจจาระ และไม่เกิดภาวะแทรกซ้อน ดังนั้นจึงควรนำไปใช้ร่วมกับการกระตุ้นการถ่ายอุจจาระวิธีอื่นเพื่อเพิ่มความสุขสบายให้กับผู้ป่วยมากขึ้น